herpy

SALAMANDERE

Wenxian Knobby Newt

Tylototriton wenxianensis

Tylototriton wenxianensis er en mellomstor, nesten helt svart krokodillesalamander med oransje tåspisser og halekant. Den lever skjult i skog og kratt i fjellene i det sentrale Kina og går bare i vannet for å yngle; eggene legges på land. Det finnes bare lite kunnskap om stell, så veiledningen bygger på nære slektninger.

Familie: Salamandridae **Mild hudgift**

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**13-16 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**10-20 år**
Aktiv	**I skumringen og om natten**
Levevis	**Bakkelevende og semiakvatisk**
Biotop	**Fjellskog og våtmark**
Hudgift	**Mild** Vask hendene etter kontakt, og hold fingrene unna øyne og munn
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**60 × 40 × 40 cm** L × B × H for 3 voksne dyr
Temperatur, dag	**18-24 °C**
Temperatur, natt	**15-20 °C**
Luftfuktighet	**70-90 %**
Vann	**Vanndel** dybde 3-5 cm
UVB	**Ikke nødvendig**
Kosthold	**Insekter og mark/snegler**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Larver i vann**
Egglegging	**På bakken**
Egg per sesong	**30-80**
Klekking	**20-36 dager** ved 22-24 °C
Larvetid	**80-130 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Andre larver og små vanndyr (dafnier, mygglarver)**
Yngelpleie	**Ingen**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Tylototriton wenxianensis er en mellomstor krokodillesalamander med ru hud. Ryggen er helt svart og buken brunsvart, og bare tåspissene og halens underkant er oransje. Hodet er flatt og ovalt, og halen er sammentrykt fra sidene og kortere enn kroppen. Den samlede lengden er ikke dokumentert for arten; boksens 13-16 cm er lånt fra den nært beslektede *Tylototriton ziegleri*. Levealderen er heller ikke dokumentert; 10-20 år er lånt fra *Tylototriton verrucosus*.

Arten ble beskrevet i 1984 og hører til den gruppen av nesten svarte krokodillesalamandere som samles rundt *Tylototriton asperrimus* (undergruppen *Yaotriton*), og som legger eggene på land. Den ligner *T. asperrimus* og *Tylototriton hainanensis* så mye at dyr i handelen har vært vanskelige å bestemme. *T. wenxianensis* i den gamle avgrensningen har vist seg å være et

artskompleks: bestandene i Dabie-fjellene i Anhui, ved Libo i Guizhou og ved Wufeng i Hubei er beskrevet som *T. anhuiensis*, *T. maolanensis* og *T. wufengensis*, og i 2026 ble bestanden i Xuefeng-fjellene i Hunan beskrevet som *T. sheni*.

Hudkjertlene skiller ut et sekret som kan skade eller drepe et rovdyr. Hos *T. verrucosus* består giften mest av proteiner; for *T. wenxianensis* er den ikke undersøkt. For mennesker er sekretet ikke farlig ved vanlig hudkontakt, men det irriterer slimhinner i øyne og munn. Vask hendene før og etter all kontakt, og håndter ikke dyrene mer enn nødvendig.

Utbredelse og leveområde

Tylototriton wenxianensis finnes bare i Kina. Typelokaliteten er Wen-fylket i det sørlige Gansu, som arten er oppkalt etter. Den finnes dessuten i det nordlige Sichuan, blant annet i naturreservatet Tangjiahe, og i det nordøstlige Chongqing (fylkene Yunyang og Fengjie). Eldre funn fra Guizhou, Hunan, Hubei og Anhui hører helt eller delvis til de nyere artene som er skilt ut fra *T. wenxianensis* (se beskrivelsen), og kartet viser bare kjerneområdet.

> **Naturlig utbredelse:** Kina.

LEVEOMRÅDE

Voksne dyr lever på land i tett underskog i skog og kratt nær bekker og vannhull, skjult under stein, og overvintrer også på land. Arten lever i 900-1.400 m høyde, og vegetasjonen rommer blant annet arter av *Miscanthus*, *Juncus* og *Imperata*. I yngletiden søker dyrene til sumpete våtmarker og stille dammer. Eggene legges på land eller i overgangen mellom land og vann, og larvene utvikler seg i vannet. Avstanden til vann er avgjørende for hvor arten kan leve.

Leveområdene er sterkt oppsplittet, og bestanden er gått ned med over 30 % på ti år, mest på grunn av innsamling til tradisjonell medisin og forringede leveområder fra landbruk, sprøytemidler og gjødsel.

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om stell av *Tylototriton wenxianensis*. Arten hører til samme undergruppe som *Tylototriton ziegleri* og *Tylototriton asperrimus*, som også lever skjult på land og legger eggene på land, og stellet følger dem; tallene er lånt fra *T. ziegleri*, som er godt kjent i fangenskap.

Tre voksne dyr kan holdes i et terrarium på 60 × 40 × 40 cm med god ventilasjon i lokket. En vanndel på en femtedel til en fjerdedel av bunnen avskjermes for eksempel med en lav glasslist, eller bunnen legges skrånende ned i vannet. Vannet er høyst omkring 5 cm dypt, og dyrene skal kunne gå uanstrengt opp på stein eller en flat bredd av leire eller grus; krokodillesalamandere er klumpete, og drukning er en reell risiko.

Bunnen er 8-15 cm høy, for eksempel et drenslag av leirkuler under et stykke fiberduk og over det løvskogjord, med både tørre og fuktige områder. Gi skjul i både den fuktige og den tørre delen: korkbark, leirskåler, halve bambusrør, mosepuder og et lag tørre blader. Terrariet kan gjerne beplantes, og spretthaler, meitemark og skrukketroll i bunnen holder det rent og er samtidig fôr.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn Les mer: Fôrdyr: hold og avl

TEMPERATUR

Om sommeren holdes terrariet på 22-24 °C om dagen, om vinteren rundt 18 °C, og om natten kan det falle til 15-20 °C. Kortvarig lavere temperatur skader ikke. *T. wenxianensis* lever lenger nord enn *T. ziegleri* og overvintrer på land, så en kjøligere vinter er trolig naturlig, men hvor kald og hvor lang den skal være, er ikke dokumentert. Hold arten under omtrent 26 °C, og gi alltid kjøligere steder å trekke seg tilbake til. Dyrene trenger ikke varmeplass.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Om sommeren sprayes terrariet daglig, slik at mose og bunnsubstrat holdes fuktige og luftfuktigheten ligger på 70-90 %. Om vinteren holdes terrariet tørrere: det sprayes bare litt og bare noen få steder, f.eks. på mosepuntene, og vannstanden senkes. Den tørre vinteren og den våte sommeren etterligner årstidene og er avgjørende for formeringen.

VANN OG VANNKVALITET

Vannet er mykt og lett surt, pH 6,4-6,8, og høyst omkring 5 cm dypt. Utenom yngletiden bruker dyrene nesten ikke vanndelen; om vinteren kan den nesten tørrlegges, så det bare er litt vann igjen til fuktigheten. Fjern ekskrementer og fôrrester jevnlig.

Amfibier har en svært gjennomtrengelig hud, så unngå såpe, rengjøringsmidler og håndkrem i nærheten av vannet.

LYS OG UVB

UVB er ikke nødvendig. Arten lever skjult og liker ikke sterkt lys; lyset er først og fremst til plantene. Gi omkring 12 timers lys om sommeren og 10-11 timer om vinteren. Unngå direkte sol, som varmer opp terrariet og vannet.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Føden er ikke dokumentert for arten. Slekten tar vanlig salamanderfôr: meitemark, sirisser, skrukketroll og voksmøllarver. Voksne dyr fôres omkring to ganger i uken, og om vinteren spiser de uregelmessig og mye mindre. Fôrdyrene skal selv være godt fôret, og sirisser støves med et vitamin- og mineralpreparat. Følg med på at alle dyr spiser.

ATFERD OG HÅNDTERING

Dyrene lever svært skjult og kan holdes alene, i par eller i små grupper. Hold arten for seg selv uten andre amfibier. Ta bare opp dyrene når det er nødvendig, med rene, våte hender eller hansker uten pudder.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønn og kjønnsmodenhet er ikke dokumentert for arten. Hos *T. ziegleri* er hunnene større og mer undersetsige, og når kloakklebene forsiktig spres, har hunnen en liten, prikkformet åpning og hannen en større, spalteformet. Hannen av *T. wenxianensis* har små, trevlete papiller inne i kloakken i yngletiden.

PARRING

Paring er ikke dokumentert for arten i fangenskap. Hos *T. ziegleri* settes ynglingen i gang av en kjølig, tørr vinter med lite fôr etterfulgt av en simulert regntid: terrariet sprøytes kraftig flere ganger om dagen, vannstanden heves, og temperaturen stiger. Hannene går i vannet først og venter på hunnene, som bare blir i vannet en dag eller to. Paret danser i sirkler, og hannen avsetter flere spermatoforer som hunnen samler opp med kloakken.

EGG OG LARVER

Eggene legges på land eller i overgangen mellom land og vann. Antallet er ikke dokumentert for arten; boksens 30-80 egg er lånt fra *T. ziegleri*, der hunnen legger dem samlet på et fuktig, beskyttet sted nær vannet, ofte under mose, blader eller bark, dagen etter paringen. Eggene tas ut og legges på fuktig kjøkkenpapir på et rist over litt vann i en lukket boks, som luftes én eller to ganger om dagen; døde egg fjernes. De voksne kan spise egg og larver.

Larvene er rovdyr og spiser fra klekkingen. Første fôr er artemia, svært små dafnier og hoppekreps, flere ganger om dagen; fra 25 mm gis biter av tubifex og fra omkring 35 mm små biter av meitemark, enchytreer og røde mygglarver. Larvene er aggressive mot hverandre og spiser hverandre, så de oppdrettes enkeltvis eller høyst fem sammen i 10 liter med mange skjul og sorteres etter størrelse. Bruk bunnfalt, mykt vann og skift høyst 15 % om gangen, så larvene ikke får luft i magen.

METAMORFOSE

Klekketiden er ikke dokumentert for arten; hos *T. ziegleri* klekkes eggene etter 20-36 dager ved 22-24 °C om dagen og 20-22 °C om natten. Larvene hopper selv i vannet, og når de første er klekket, heves vannstanden i boksen, så resten følger etter. Larvetiden er heller ikke dokumentert; boksens 80-130 dager fra egglegging til forvandling er lånt fra *T. ziegleri*. Ved forvandlingen skal ungene kunne gå opp av vannet når som helst, via en skrånende grusbredd eller kork.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede ungene lever på land i en boks med skrånende grus, en liten vannpytt, mose, blader og bark, eller på fuktig kjøkkenpapir som skiftes daglig. De har stor appetitt og fôres daglig med små sirisser, små meitemark, bananfluer, røde mygglarver og tubifex, etter hvert sjeldnere. En litt kjøligere temperatur på 19-21 °C passer ungene godt. Hos *T. ziegleri* er ungene følsomme rett etter forvandlingen, og god hygiene er viktig.

Helse og vanlige feil

Helseproblemer er ikke dokumentert for arten; dette gjelder slekten:

- Drukning. Vanndelen skal være lav og ha en lett vei opp på land.
- Underfôring, særlig av sky dyr og larver.
- Larver som holdes uten fôr bare én dag, klarer seg dårlig, og for mye friskt vann om gangen gir luft i magen.
- Fôrrester og døde skrukketroll i vannet, som forurenser det.
- Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*) er en hudsopp som dreper mange europeiske salamandere. Mange østasiatiske salamandere tåler smitten og kan bære den, men *T. wenxianensis* gjør ikke det: arten er mottakelig og kan dø av sykdommen. Nye dyr holdes derfor i karantene i flere uker, adskilt fra andre salamandere og amfibier, særlig fra østasiatiske arter, med eget utstyr og god håndhygiene.

Syke dyr skal til en veterinær med kunnskap om amfibier.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.